

Eduskunnan ympäristövaliokunnalle

YmV@eduskunta.fi

Asia: HE 183/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ympäristövahinkorahastosta ja siihen liittyviksi laeiksi, perjantai 21.10.2022 klo 9.30

Pelastuslaitosten kumppanuusverkoston asiantuntijalausunto Hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi ympäristövahinkorahastosta ja siihen liittyviksi laeiksi

Pelastuslaitokset huolehtivat torjuntavalmiutensa hankkimisesta ja sen ylläpidosta sekä vastaavat torjunnan johtamisesta omalla alueellaan mukaan lukien rannikko, saaristo ja sisävedet. Viime vuosikymmenen jälkipuoliskolla pelastuslaitoksille on korvattu kalustohankintoja 5–10 miljoonaa euroa vuodessa ja ylläpitokuluja 3–4 miljoonaa euroa vuodessa, mikä antaa kuvaa pelastuslaitosten keskeisestä roolista torjuntatyössä sekä siihen varautumisessa.

Nykyinen Öljysuojarahasto on valtion talousarvion ulkopuolinen rahasto, josta on maksettu korvauksia öljyvahingoista ja niiden torjumisesta sekä ympäristön ennallistamisesta aiheutuneista kustannuksista. Lisäksi Öljysuojarahastosta on maksettu korvauksia sekä myönnetty avustuksia pelastuslaitoksille torjuntakaluston hankkimisesta ja torjuntavalmiuden ylläpidosta aiheutuneisiin kustannuksiin. Öljysuojarahastosta annetun lain mukaiset kustannukset eivät ole olleet harkinnanvaraisia, mikä on varmistanut öljyntorjunnan suorituskyvyn ja kansallisen valmiuden ylläpidon. Varat tähän on kerätty riskin aiheuttajalta. Öljysuojarahastosta annetussa laissa (2004/1406) on varauduttu myös tilanteeseen, jossa rahaston varat eivät riitä annettujen sitoumusten maksamiseen ja tarvittavat varat voitaisiin siirtää valtion talousarviosta öljysuojarahastoon. On tosin valitettavaa, että erittäin alhaisen pääomaranjan asettaminen öljysuojaraksumun perimiseen 1.1.2017 on jo laskenut muun muassa alusöljyntorjuntaan osoitettua rahoitusta.

Ympäristövahinkojen torjunnan strategiassa Suomi määritetään johtavaksi Itämeren alueen ympäristövahinkojen torjuntaosaajaksi ja suunnannäyttäjäksi, joka panostaa pitkäjänteisesti ympäristövahinkojen ennaltaehkäisyyn sekä torjuntavalmiuden kehittämiseen ja ylläpitoon. Jos rahoitus vähenee, ei kansallisiin sitoumuksiin, toimintaympäristön muutoksiin ja toimialakohtaisiin suorituskykyvaatimuksiin kyetä vastaamaan.

Hallituksen esityksessä torjuntavalmiuden ylläpidolle ja kehittämiselle välttämätön rahoitus ollaan siirtämässä osaksi valtion budjettia. Esiitetty ratkaisu ei tuota ennakoitavuudeltaan nykyistä järjestelmää vastaavaa rahoitusperustaa. Hyvinvointialueiden rahoituksen suunta ja investointimahdollisuudet näyttävät huolestuttavan heikoilta. On erittäin epätodennäköistä, että hyvinvointialueilla olisi mahdollisuutta investoida sillä tasolla, millä riskitasoon voidaan vastata. Kalustohankintoja on jo lykätty, ja samalla ympäristövahinkojen torjunnan haasteet ovat kasvamassa alueen aluskannan siirtyessä eritahtisesti uusien, onnettomuustilanteessa vaikeasti torjuttavien polttoaineiden käyttöön. Hyvinvointialueen heikko rahoitusasema vaikuttaa suoraan pelastustoimen talouteen sekä palveluihin ja siten öljyvahinkojen torjunnan valmiuteen ja suorituskykyyn. Rahoitusriskin vuoksi pelastuslaitokset pitävät nykyisen öljyntorjunnan tason säilymistä hyvin epätodennäköisenä.

Pelastuslaitokset esittävät kunnioittavasti Eduskunnan ympäristövaliokunnalle vielä harkittavaksi sellaista menettelyä, jolla riittävän pitkäjänteinen rahoitus torjuntavalmiuden ylläpitämiselle ja kehittämiselle voidaan turvata. Öljyntorjuntakaluston kehittäminen ja erityisesti uudishankinnat

eivät ole mahdollisia hyvinvointialueen omalla rahoituksella, vaan ne edellyttävät erillisrahoituksen. Pelastuslaitokset katsovat lisäksi, että näin merkittävien rahoitusta koskevien muutosten vuoksi on välttämätöntä järjestää lainsäädäntömuutoksen vaikutusten seuranta, joka arvioi pelastustoimen torjuntavalmiuden kehitystä nykytilanteeseen verrattuna sekä suhteutettuna arvioon riskitasojen muutoksesta.

PELASTUSLAITOSTEN KUMPPANUUSVERKOSTO

Juhani Carlson, pelastusjohtaja,
Kymenlaakson pelastuslaitos

Pelastuslaitosten kumppanuusverkosto on pelastuslaitosten kansallinen yhteistyöverkosto, joka pyrkii toiminnallaan lisäämään pelastuslaitosten palveluiden yhdenmukaisuutta ja lisäämään yhteisen vaikuttamisen mahdollisuuksia. Toiminnan päämääränä on yhteistyön avulla parantaa yhteiskunnan turvallisuutta kaikissa oloissa. Kumppanuusverkoston toiminnan visiona on, että verkostoyhteistyön avulla pelastuslaitokset kehittävät yhdessä pelastustoimen palveluiden asiakaslähtöisyyttä ja siten vahvistavat pelastuslaitosten palveluiden yhteiskunnallista vaikuttavuutta.